

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โทษปรับเป็นโทษทางอาญาสถานหนึ่งที่มีมาแต่สมัยโบราณ แต่เดิมนั้นโทษปรับมีขึ้นเพื่อเป็นการทดแทนการแก้แค้นในระบบตาต่อตาฟันต่อฟัน ต่อมาได้มีพัฒนาการในการใช้โทษปรับเพื่อความมุ่งหมายให้เป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เกิดความเข็ดหลาบและป้องปรามมิให้กระทำความผิดซ้ำอีกตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้งข่มขู่หรือปรามอาชญากรรม ซึ่งมีหลักการว่าการลงโทษที่สมเหตุสมผลนั้นมีใช้เป็นการกระทำเพื่อการแก้แค้นการกระทำความผิด แต่หากเป็นการลงโทษที่มีผลพอเพียงต่อการข่มขู่หรือปรามมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้นหากวัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับมีขึ้นเพื่อทำให้เกิดความเสียหายหรือกระทบต่อฐานะการเงินหรือทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดอันเป็นโทษที่บังคับต่อทรัพย์สิน การลงโทษปรับตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้งข่มขู่หรือปรามอาชญากรรมต้องกำหนดให้เหมาะสมกับความสามารถทางการเงินหรือค่าครองชีพของผู้กระทำความผิดแต่ละราย

การกำหนดโทษปรับตามกฎหมายและพิพากษาให้ลงโทษปรับในอดีตที่ผ่านมามักใช้ระบบการปรับแบบตายตัวซึ่งเป็นการกำหนดค่าปรับในอัตราที่แน่นอนที่อาจเป็นมูลค่ามากหรือน้อยซึ่งมิได้สัดส่วนหรือแปรตามฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษ ในกรณีเช่นนี้ ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางการเงินดีกว่าจะถูกปรับเป็นจำนวนที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสำหรับบุคคลนั้นน้อยกว่าบุคคลที่ยากจนสำหรับการจ่ายค่าปรับในจำนวนเท่ากัน คนยากจนอาจจะเลือกติดคุกมากกว่า ขณะที่คนร่ำรวยเลือกจ่ายค่าปรับ จึงไม่บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ ซึ่งไม่ยุติธรรม ดังนั้นการลงโทษปรับสำหรับคนร่ำรวยจึงไม่ใช่ผลที่น่าเกรงกลัวให้ละเว้นการกระทำความผิด ผลของความไม่เท่าเทียมกันของการใช้สภาพบังคับทางเศรษฐกิจที่ใช้ระบบเงินตราเป็นหลักยังทำให้ผู้ที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจมีทางเลือกมากกว่าผู้ยากไร้ที่จะรับโทษในทางเศรษฐกิจหรือไม่ก็ได้ในขณะที่ผู้ยากไร้ไม่มีโอกาสที่จะเลือก โทษปรับแบบตายตัวอาจล้าสมัยเนื่องจากไม่แปรตามภาวะเศรษฐกิจซึ่งเป็นเหตุให้โทษปรับอาจมีประสิทธิภาพอยู่ในสังคมช่วงเวลาหนึ่งและอาจกลายเป็นอัตราที่ไม่เหมาะสมในช่วงเวลาต่อมา

ในต่างประเทศ ได้นำโทษปรับรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการปรับแบบตายตัวมาใช้ แนวคิดนี้เริ่มจากในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ได้ริเริ่มการนำระบบ “วันปรับ” (Day-Fine System) มาใช้ ซึ่งมีหลักการคำนวณค่าปรับจากรายได้ต่อวันของผู้ต้องโทษ และปรับเป็นจำนวนวัน บนพื้นฐานว่าโทษปรับต้องกำหนดให้เหมาะสมกับฐานะการเงินของผู้ต้องโทษปรับอันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพการบังคับใช้และตรงต่อปรัชญาการลงโทษอย่างแท้จริง ระบบวันปรับได้มีการกล่าวขานว่าเป็นระบบที่ใช้ได้ผลและเกิดประสิทธิภาพมากกว่าระบบตายตัวแบบเดิม เช่น ในประเทศเยอรมันตะวันตก ระบบวันปรับได้ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและให้ผลดีอย่างเกินความคาดหมายเพราะนอกจากจะเป็นไปตามนโยบายเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำยังทำให้ผู้ต้องหาสำนึกถึงความผิดของตนมากขึ้น เพราะการคำนวณโทษปรับออกมาเป็นเงินค่าปรับต่อวัน นอกจากนี้จากงานวิจัยทั้งของสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศยุโรปได้สนับสนุนให้เห็นว่าการใช้โทษปรับแบบวันปรับจะมีผลส่งเสริมทฤษฎีการลงโทษเพื่อการยับยั้งชั่งใจ (Deterrence) โดยเปรียบเทียบอัตราการทำ ความผิดซ้ำของกลุ่มผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษแบบวันปรับกับกลุ่มที่ถูกพิพากษาจำคุกระยะสั้น ซึ่งพบว่าผู้ที่ได้รับโทษแบบวันปรับจะมีอัตราการกระทำความผิดซ้ำน้อยกว่าผู้ต้องโทษจำคุก ผลการวิจัยดังกล่าวให้ข้อสรุปที่น่าสนใจสำหรับการนำระบบวันปรับไปใช้ให้กว้างขวางขึ้น

เมื่อพิจารณาโทษปรับตามกฎหมายไทยซึ่งใช้ระบบการลงโทษปรับแบบตายตัวมาเป็นเวลานานนั้น พบว่ายังขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้และอัตราโทษไม่แปรตามสภาพเศรษฐกิจทั้งของผู้กระทำความผิดและสังคมในปัจจุบัน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นสมควรศึกษาถึงความเหมาะสมของการนำระบบวันปรับมาใช้ในประเทศไทยโดยวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี การบัญญัติกฎหมาย ในแต่ละระบบกฎหมาย ข้อดี-ข้อเสีย ปัญหา และอุปสรรคในการนำระบบวันปรับมาใช้ในบางฐานความผิด เพื่อเป็นแนวทางและข้อพิจารณาหนึ่งในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของการกำหนดอัตราโทษปรับที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจในประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการลงโทษปรับแบบตายตัวในปัจจุบันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขระบบการปรับแบบตายตัว
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด หลักเกณฑ์ของระบบวันปรับเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของการปรับแบบตายตัว
3. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่าง ข้อดี ข้อเสีย ปัญหาการบังคับใช้ของระบบปรับแบบตายตัวและระบบวันปรับ
4. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์และแนวทางในการกำหนดโทษแบบวันปรับในกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้จะศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎีและหลักการของระบบวันปรับ การกำหนดโทษแบบวันปรับ การบังคับใช้ระบบวันปรับในต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์และให้ทราบถึงความเหมาะสมและประสิทธิผลในการนำระบบวันปรับมาใช้ในประเทศไทย อุปสรรคหรือข้อจำกัด ทางกฎหมาย ตลอดจนแนวทางในการบังคับใช้ระบบวันปรับตามกฎหมายไทย ให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลง

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการลงโทษปรับแบบตายตัวในปัจจุบันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขระบบการปรับแบบตายตัว
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด หลักเกณฑ์ของระบบวันปรับเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของการปรับแบบตายตัว

3. ทำให้ทราบถึงความแตกต่าง ข้อดี ข้อเสีย ปัญหาการบังคับใช้ของระบบปรับแบบตายตัวและระบบวันปรับ
4. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และแนวทางในการกำหนดโทษแบบวันปรับในกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

1.5 ทฤษฎีแนวความคิดและสมมติฐานของการวิจัย

ในปัจจุบันการกำหนดอัตราค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยหรือในกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญานั้นมิได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานะทางเศรษฐกิจหรือค่าครองชีพของผู้ต้องโทษทำให้เกิดปัญหาความไม่เหมาะสมในการกำหนดโทษ ในหลายประเทศได้แก้ปัญหาโดยการนำระบบวันปรับมาใช้ซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันว่าเป็นธรรมและทันสมัยต่อสถานะทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหของโทษปรับในประเทศไทย อาจทำได้โดยการศึกษาถึงความเหมาะสมในการนำระบบวันปรับมาใช้เพื่อให้มีการกำหนดโทษปรับที่ทันสมัยและมีมาตรฐาน

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยวิทยานิพนธ์นี้ใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาถึงปัญหาของการบังคับโทษปรับ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการนำระบบวันปรับมาใช้ โดยวิเคราะห์ตามรูปแบบของต่างประเทศเพื่อนำเสนอแนะปรับใช้กับประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย